

**A VEREIN KLIMASENIORINNEN SCHWEIZ ÉS MÁSOK
KONTRA SVÁJC ÜGY ESETLEGES HATÁSA AZ EMBERI
JOGOK EURÓPAI BÍRÓSÁGÁNAK
JOGALKALMAZÁSÁRA**

CSEPREGI NOÉMI ELEONÓRA

BUDAPEST

2025.

Tartalomjegyzék

Kutatási terv.....	2
1. Kutatási téma	2
2. A dolgozat hipotézise és kutatási kérdések	3
3. A dolgozat felépítése és módszertana.....	3
Kutatás	5
1. Esettanulmány.....	5
1.1. A kérelmezők bemutatása:	5
1.2. A belföldi jogorvoslat elmaradása:	6
1.3. Az Ügy tárgyalása az Emberi Jogok Európai bírósága előtt:	8
2. Tartalomelemzés.....	13
2.1. Greenpeace Nordic és mások kontra Norvégia ügy ismertetése.....	13
2.2. De Conto kontra Olaszország és 32 további állam ügy ismeretése.....	15
2.3. Uricchio kontra Olaszország és további 31 állam ügy ismertetése	16
3. Számszerűsítés	17
4. Összehasonlító elemzés	17
4.1. A Carême kontra Franciaország ügy ismertetése	18
4.2. Duarte Agostinho és mások kontra Portugália és további 32 állam ügy ismertetése	18
A kutatás eredménye	19
Bibliográfia.....	20

Kutatási terv

1. Kutatási téma

Az Éghajlatváltozási Kormányközi Testület jelentése szerint elsősorban az üvegházhatású gázok kibocsátása révén az emberiség tehető felelőssé a globális felmelegedésért. Az IPCC szerint a klímaváltozás következményei jelen vannak az „atmoszférában, az óceánokban, a jégvilágban, valamint a bioszférában” is.¹ A Verein KlimaSeniorinnen Schweiz és mások kontra Svájc ügy (továbbiakban: Ügy) peranyagában is hivatkoztak szerint a Svájci éves átlaghőmérséklet tekintetében az arra vonatkozó mérések kezdete óta körülbelül 2,1°C növekedés figyelhető meg.² Emellett úgy gondolom érdemes megjegyezni, hogy „egyre több tudós, illetve döntéshozó dokumentálja a globális felmelegedés emberi egészségre gyakorolt negatív hatásait.”³ Az említettek következtében úgy vélem kijelenthető, hogy a globális felmelegedés napjaink kiemelt ügyévé vált.

Az Emberi Jogok Európai Bírósága egy olyan fórum, amelyhez az Emberi Jogok Európai Egyezményének megsértése esetén jogvédelemért lehet fordulni. A bíróság joghatósága vonatkozásában fontos kiemelni, hogy az „jogosult államközi viták és egyéni panaszok elbírálására is, a 16. Kiegészítő Jegyzőkönyvet ratifikált államok felső bíróságai pedig tanácsadó véleményt is kérhetnek a Bíróságtól.” Egyebek mellett ennek következtében kimondható, hogy az Emberi Jogok Európai Bírósága az emberi jogok regionális védelmét szolgálja Európában.⁴

2024. április 9. napján az Emberi Jogok Európai Bírósága első alkalommal állapította meg egy állam kötelezettségét, vagyis az Emberi Jogok Európai Egyezményének a megsértését olyan ügy vonatkozásában, amelyben központi szerepet tölt be a klímaváltozás problémaköre. Az

¹ INTERGOVERNMENTAL PANEL ON CLIMATE CHANGE: *Climate Change 2023 Syntesis Report, Summary for Policymakers [Éghajlatváltozás 2023. Szintézisjelentés Összefoglaló döntéshozók számára]* 2023. Intergovernmental Panel on Climate Change, 4-5. o. In: https://www.ipcc.ch/report/ar6/syr/downloads/report/IPCC_AR6_SYR_FullVolume.pdf Utolsó letöltés: 2025.11.03.

² Federal Office of Meteorology and Climatology MeteoSwiss portal on Climate Change In: <https://jpi-climate.eu/partner/federal-office-of-meteorology-and-climatology-meteoswiss/> Utolsó letöltés: 2025.11.12.

³ CHUAN-FENG WU: *Challenges to Protecting the Right to Health under the Climate Change Regime, [Az egészséghez való jog védelmének kihívásai a klímaváltozás szabályrendszerében]* Health and Human Rights Journal, 2024. 23. sz. 2. 121. o. In: <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC8694293/> Utolsó letöltés: 2025.08.14.

⁴ KENDE TAMÁS – NAGY BOLDIZSÁR - SONNEVEND PÁL – VALKI LÁSZLÓ: *Nemzetközi jog, Második, átdolgozott kiadás*, Budapest, 2018. Wolters Kluwer 1197-1209 margó.

ítéletet a bíróság Nagykamarája közel egyhangúan hozta meg a Verein KlimaSeniorinnen Schweiz és mások kontra Svájc ügyben (a továbbiakban: Ügy).⁵

2. A dolgozat hipotézise és kutatási kérdések

Feltevés, hogy az Ügyben meghozott ítélet hatással van az Emberi Jogok Európai Bíróságának jogalkalmazására. Úgy gondolom, hogy annak, következményeként, hogy az említettek szerint a globális felmelegedés jelentős szerepet tölt be a közbeszédben, esetleg formálja a közéleti diskurzust, továbbá a tény, hogy az Ügyben a bíróság elmarasztalta Svájc államot, az Emberi Jogok Európai Bírósága előtt⁶ további, a tárgyalta Ügyhöz hasonló beadványok megjelenését vonzza maga után. Ezen felül úgy vélem, hogy az Ügyben lévő ítélethozatal követően az Emberi Jogok Európai Bírósága további klímavédelmi perben hoz majd ítéletet, amely ítéletekben hivatkozási alapul szolgálhat majd a 'svájci klímavédelmi per' során használt jogi érvelés.

Az említettek következtében kutatásom elsődleges célja annak feltárása, hogy az Ügy hatással van-e az Emberi Jogok Európai Bíróságának jogalkalmazására. Emellett amennyiben az Ügyben meghozott ítélet valóban befolyásolja a bíróság joggyakorlatát, célom annak feltérképezése, hogy milyen módon teszi azt. Esetleg hivatkozási alapul szolgál egyes klímavédelmi perek elutasításáról való döntés vagy befogadásáról való döntés és ítélethozatala során? Esetleg megfigyelhető valamilyen növekedő tendencia az Emberi Jogok Európai Bírósága előtt megjelenő és befogadható klímavédelmi perek tekintetében?

3. A dolgozat felépítése és módszertana

Dolgozatomban annak érdekében, hogy az általam feltett kérdések kutatása teljeskörű legyen, valamint, hogy a kutatásom eredménye valóban feltérképezze, körül járja a leírt hipotézist, vegyes módszertani megközelítést alkalmazok. Úgy vélem fontos lehet tisztázni, hogy az említett 'vegyes megközelítés' kifejezésen azt értem, hogy kutatásomban mind kvalitatív, mind kvantitatív módszertant is alkalmazok.

Kutatásom első pontjában kvalitatív esettanulmányt készítek, amely során vizsgálom az Ügy tényeit; felek személye, a klímaváltozás általi érintettsége stb., valamint az abban megjelenő

⁵ ANDREAS, HÖLI – MERET, REHMANN: *Verein KlimaSeniorinnen Schweiz and Others v. Switzerland: the European Court of Human Rights' Answer to Climate Change*, [Verein KlimaSeniorinnen Schweiz és mások kontra Svájc: az Emberi Jogok Európai Bíróságának válasza az éghajlatváltozásra] *Climate Law* 2024. 263-264. o. In: <https://doi.org/10.1163/18786561-bja10055> Utolsó letöltés: 2025.11.03.

⁶ HÖLI – REHMANN, 2024. 263-266. o.

jogi kérdéseket és egyéb mellett az ítéletben megjelenő jogi érvelést. Célom, hogy kutatásom ezen pontjában rögzítsem többek között azokat a jogi normákat, jogelveket, valamint egyéb mellett érvelési mechanizmusokat, amelyek megjelenését keresve megkísérlem feltérképezni az Ügyben hozott ítéletet követően az Emberi Jogok Európai Bíróságának jogalkalmazását.

Kutatásom második pontjában tartalomelemzést végzek, amely során célom, hogy az Ügy, valamint az abban lévő ítélethozatalt követően az Emberi Jogok Európai Bírósága előtt lévő ügyek között keressem a kapcsolatot. Ennek során az első pontban egyéb mellett leírt jogelvek, jogi érvelések segítségével kutatom, hogy bármilyen módon megjelenik-e az Ügy hatása a bíróság joggyakorlatában, akár a tárgyalta ügy be nem fogadhatóságáról való döntés, akár az ítélethozatal során.

Kutatásom harmadik pontjában kvantitatív elemzést végzek és számszerűsítom a második pontban foglaltakat. Célom, hogy feltárjam, hogy nagyságrendileg körülbelül hány alkalommal hivatkoztak az Ügyre, amennyiben ez megtörtént. Továbbá megkísérlek a hivatkozások, valamint egyéb mellett az Ügyben foglalt jogi érvelés megjelenésére vonatkozóan valamilyen időbeli tendenciát felállítani, amely reményeim szerint alkalmas lehet arra, hogy megjelenítse az Emberi Jogok Európai Bíróságának jogalkalmazására gyakorolt hatás mértékét.

Végül a kutatásom negyedik pontjában összehasonlító elemzést végzek, amely kitejed két olyan klímavédelmi ügyre, amelyeket a bíróság az Ügy ítélethozatalának napján, 2024. április 9-én befogadhatatlannak minősített. Kutatásom ezen pontjában a Carême kontra Franciaország és Duarte Agostinho és mások kontra Portugália és további 32 államként ismert ügyekkel összevetem a tárgyalta Ügyet, amely annak ellenére, hogy ezek elutasítása eljárásjogi szempontok miatt történt, reményeim szerint segíti az Ügy feltételezett kiemelt státuszának értékelését.⁷

⁷ EUROPEAN NETWORK OF NATIONAL HUMAN RIGHTS INSTITUTIONS: *The Grand Chamber of the European Court of Human Rights Issues Groundbreaking Judgment on Climate Change and Human Rights [A Emberi Jogok Európai Bíróságának Nagykamarája úttörő ítéletet hozott a klímaváltozás és az emberi jogok vonatkozásában]* In: <https://ennhri.org/news-and-blog/the-grand-chamber-of-the-european-court-of-human-rights-issues-groundbreaking-judgment-on-climate-change-and-human-rights/> Utolsó letöltés: 2025.10.27.

Kutatás

1. Esettanulmány

1.1. A kérelmezők bemutatása:

„Az első számú kérelmező a Verein KlimaSeniorinnen Schweiz non profit szervezet volt”⁸ amely a hatékony klímavédelem előmozdítása érdekében jött létre. A szervezet elkötelezett a Svájcban kibocsátott üvegházhatású gázok csökkentése mellett, valamint azok globális felmelegedésre gyakorolt hatásának mérséklésére való törekvésekben. Emellett úgy vélem kiemelendő, hogy a szervezet az ügy tárgyalásakor több mint 2.000 tagot mondhatott magáénak és a magukat „climate seniors”⁹ néven illető tagoknak átlag életkora 73 volt. A Nagykamara előtt folyó eljárás során a szervezet számos, a tagjai által készített iratot nyújtott be a Bíróságnak, amelyek összefoglalták a globális felmelegedés mindennapjaikra gyakorolt hatásait.¹⁰

A második számú kérelmező a globális felmelegedés életére gyakorolt hatásairól számolt be a beadványában. Kifejtette, hogy a hőhullámok miatt miként kellett megváltoztatnia a napi rutinját, valamint, hogy amiatt milyen egészségügyi problémákkal kellett megküzdenie. A második számú kérelmező az említett összefoglaló mellett egy 2016. november 15. napján kelt orvosi igazolást is benyújtott a Bíróságnak, amelyben leírásra kerül, hogy miként lett rosszul egy hőhullám során az orvosi rendelő várótermében. A bírósági eljárás során a második kérelmező elhalálozott, ezt követően fia jogutódjaként képviselte őt.¹¹

A harmadik számú kérelmező beadványaiban szintén a klímaváltozás életére gyakorolt negatív hatásairól írt. Írásos nyilatkozatában összefoglalta, hogy a hőhullámok idején a lakásában tartózkodva, lehúzott redőnyökkel, a klímát működtetve tudta átvészelni a napokat. Kiemelte, hogy május hónaptól szeptemberig a „hőmérő határozta meg, hogy milyen módon éli az életét”, beleértve a baráti és a családi kapcsolatai ápolását is. Emellett kifejtette, hogy a légszennyezettség következtében olyan egészségügyi panaszoktól szenvedett, mint a

⁸ EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS: *Verein KlimaSeniorinnen Schweiz and others v. Switzerland*, App. No. 53600/20, EJEb, 2024.04.09. 10. margó In: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-233206> Utolsó letöltés: 2025.11.03.

⁹ In: <https://en.klimaseniorinnen.ch/> Utolsó letöltés ideje: 2025.11.02.

¹⁰ EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS: 2024.04.09. 10. margó.

¹¹ EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS: 2024.04.09. 273. margó.

nehézlégzés. Írásos beszámolója alátámasztásaként több orvosi igazolást csatolt a hőhullámok fizikai, illetve mentális egészségére gyakorolt hatásairól.¹²

A negyedik számú kérelmező beadványában leírta, hogy „a hőhullámok súlyosbították az aszmáját, valamint a krónikus obstruktív tüdőbetegségét”, amely jelentős hatással volt az életére. A beadványozó írásos nyilatkozata mellett orvosi igazolásokat is csatolt, amelyekben a szakvélemény megerősíti a hőhullámok és az egészségügyi állapota romlása közötti kapcsolatot.¹³

Az ötödik számú kérelmező nyilatkozatában azt állította, hogy a hőhullámok következtében gyengének érezte magát és emiatt az otthona elhagyására sem volt lehetősége. Emellett említette, hogy a 90 éves édesanyja elköltözött egy „jobb” klímával rendelkező településre, azonban ezt megelőzően aggódott érte a hőhullámok idején. A kérelmező leírta, hogy nem vett igénybe orvosi segítséget a hőhullámok vonatkozásában, orvosi dokumentumként egy 2016. évben készült igazolást mellékel azzal kapcsolatban, hogy asztmától szenved.¹⁴

Az említettek szerint a kérelmezők úgy vélik, hogy egészségügyi állapotukra hatással volt a globális felmelegedés. Emellett a peranyag rögzíti, hogy a kérelmezők állítása szerint az idősek a klímaváltozás által legkiszolgáltatottabb csoportja. Úgy vélik, hogy a társadalom fennmaradó részéhez képest magasabb szinten érintik az egészségügyi állapotukat a hőhullámok hatásai. Érvelésük szerint ez azt jelentheti, hogy a hőhullámok lehetnek az okai az egészségi állapotuk megrendülésének. Ennek következtében úgy vélik, hogy az idő előrehaladásával, a klímaváltozás miatt a „hőhullámok erőteljesebbé, illetve gyakoribbá válása” következtében az állapotuk feltehetően romlani fog.¹⁵

1.2. A belföldi jogorvoslat elmaradása:

2016. november 25. napján a kérelmezők a közigazgatási eljárásról szóló szövetségi törvény (a továbbiakban: APA) 25a cikkében, valamint az Emberi Jogok Európai Egyezménye 6. és 13. cikkére hivatkozva fordultak a Szövetségi Tanács Környezetvédelmi, Közlekedési, Energetikai és Hírközlési Szövetségi Minisztériumához (a továbbiakban: DETEC), a Szövetségi Környezetvédelmi Hivatalhoz (a továbbiakban: FOEN), valamint a Szövetségi Energetikai Hivatalhoz (a továbbiakban: SFOE). A kérelmezők az említetteket arra kérték, hogy a 2020.

¹² EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS: 2024.04.09. 15-17. margó.

¹³ EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS: 2024.04.09. 18-19. margó.

¹⁴ EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS: 2024.04.09. 20-21. margó.

¹⁵ EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS: 2024.04.09. 24. margó.

évig tegyenek meg minden szükséges intézkedést annak érdekében, hogy Svájc eleget tudjon tenni „a kötelezettségvállalásnak, amely szerint a hőmérséklet felmelegedését az iparosodás előtti szintet meghaladó 2 °C fokon vagy az alatt kell tartani.”¹⁶

A DETEC-nek benyújtott beadványukban többek között kifejtették, hogy a hatóságoktól az egészségük megőrzése érdekében kérték az említettet. Továbbá állították, hogy a tény, hogy Svájc elmulasztja megtenni a megfelelő intézkedéseket a Svájc állam alkotmányában foglalt egyes jogok megsértése mellett az Emberi Jogok Európai Egyezmény 2. és 8. cikkében rögzített élethez való jog, valamint a magán – és családi élet tiszteletben tartásához való jog megsértését is magával vonja.¹⁷

DETEC 2017. április 25. napján eljárási jogosultság hiányában elutasította a kérelmezők indítványát mivel érvelése szerint azok nem tettek eleget az APA 25a cikkében foglaltaknak mivel állítása szerint a kérelem általános absztrakt jogalkotásra, illetve intézkedések megtételére irányult és erre nem terjedt ki a hivatkozott szakasz. Emellett elutasította az Emberi Jogok Európai Egyezményének 2. és 8. cikkben rögzített jogaik megsértésére való hivatkozást arra hivatkozva, hogy a kérelmezők nem rendelkeznek a megfelelő áldozati státusszal.¹⁸

A kérelmezők 2017. május 26. napján fellebbezést nyújtottak be a FAC-nak a DETEC döntésére vonatkozóan, amelyben állították, hogy eleget tesznek az APA 25a cikkében foglaltaknak, valamint egyebek mellett vitatták a DETEC érvelését, amely szerint általános, absztrakt jogalkotást kívántak volna elérni.¹⁹

FAC 2018. november 27. napján elutasította a kérelmezők fellebbezését mivel érvelése szerint nem feleltek meg az APA 25a cikkében foglaltaknak. Döntése alátámasztásaként azzal érvelt, hogy a kérelmezők kitettsége, illetve érintettsége a klímaváltozás hatásait tekintve nem tér el a társadalom fennmaradó tagjaiétól ennek következtében a kérelmüket actio popularis-ként minősítette.²⁰

¹⁶ EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS: 2024.04.09. 22. margó.

¹⁷ EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS: 2024.04.09. 23-27. margó.

¹⁸ EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS: 2024.04.09. 28-31. margó.

¹⁹ EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS: 2024.04.09. 32-33. margó.

²⁰ EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS: 2024.04.09. 34-41. margó.

„A kérelmezők 2019. január 21. napján az FSC-nek fellebbezést nyújtottak be a FAC döntése ellen és kérelmezték annak megsemmisítését, valamint az ügy DETEC, illetve alternatívaként az IFC elé utalását és újraértékelését.”²¹

2020. május 5. napján az FSC elutasította a kérelmezők fellebbezését. Döntését azzal indokolta, hogy azok az intézkedések, amelyek kérelmezésre kerültek, a svájci alkotmányjog értelmében kizárólag olyan jogalkotást megelőzően végezhetők el, amelyek során elengedhetetlen a demokratikus részvétel.²²

1.3. Az Ügy tárgyalása az Emberi Jogok Európai bírósága előtt:

Az Emberi Jogok Európai Bíróságának Nagykamarájának összes bírója egyetértett abban, hogy a klímaváltozás

„példátlan és egzisztenciális fenyegetést jelent, amely következtében szükséges az állami fellépés és együttműködés. A bíróság figyelembe vette a kialakuló tudományos konszenzust, valamint különösképpen a Kormányközi Éghajlatváltozási Testület jelentéseit. Emellett Eicke bíró hivatkozott az Európai Környezetvédelmi Ügynökség 2024. márciusában klíma témában kiadott kockázatértékelésére, amely szerint a klímaváltozás korában Európa a leggyorsabban melegedő kontinens.”²³

A fentiek szerint a kérelmezők egyebek mellett hivatkoztak a klímaváltozás által okozott hőhullámok káros hatásaira az emberi egészségre nézve. Emellett kifejtették az esettanulmányban már említett módon, hogy ők milyen okoknál fogva tartoznak sérülékeny csoportba a globális felmelegedés vonatkozásában. A kérelmezők továbbá rögzítették, hogy Svájc a leírtak szerint miként mulasztott a „probléma orvoslásának” tekintetében annak ellenére, hogy állításuk szerint a hatóságok tisztában voltak annak következményeivel, hiszen az állam tagja mind az ENSZ Éghajlat-változási Keretegyezményének, mind a Párizsi Megállapodásnak. Ezen felül kifejtették, hogy bár Svájc klímapolitikájában 2030. évre célul

²¹ EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS: 2024.04.09. 43. margó.

²² EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS: 2024.04.09. 52-56. margó

²³ ANNA, HOFFMANN: *Five Key Points from the Groundbreaking European Court of Human Rights Climate Judgment in Verein KlimaSeniorinnen Schweiz v Switzerland* [Öt kulcsfontosságú pont az Emberi Jogok Európai Bíróságának mérföldkőnek számító éghajlatváltozási ítéletéből a Verein KlimaSeniorinnen Schweiz és mások kontra Svájc ügyben] 2024. Environmental Law Review, 26. sz. 2. 92–93. o., In: <https://doi.org/10.1177/14614529241257112> Utolsó letöltés: 2024.11.03.

tűzte ki a 1,5 °C átlaghőmérséklet emelkedést, ennek megvalósítására állításuk szerint nem történt megfelelő jogalkotás, illetve a szükséges intézkedések megtétele is elmaradt.²⁴

A kérelmezők az említettek mellett állították, hogy a tárgyalat ügyben az Emberi Jogok Európai Egyezményének 34. cikke szerint megfelelő áldozati státusszal rendelkeznek, kiemelve, hogy a kérelmező szervezet egyének csoportosulásaként kezelendő az actio popularis kizárása érdekében.²⁵ Érvelték, hogy Svájc állam megsértette az egyezmény 2., 6., 8. valamint 13. cikkeiben foglalt jogait, amelyek a következők: élethez való jog, tisztességes tárgyaláshoz való jog, a magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jog, valamint a hatékony jogorvoslathoz való jog.²⁶

A kérelmezők által hivatkozott, állításuk szerint megsértett Emberi Jogok Európai Egyezményének cikkei, valamint az azokhoz tartozó érvelések:

Emberi Jogok Európai Egyezményének 2. cikke:

A peranyagban foglaltak szerint a kérelmezők állították, hogy „a hőmérséklet növekedés következtében a második-ötödik kérelmezők, valamint a kérelmező szervezet tagjainak élete komoly veszélyben van.”²⁷

Emberi jogok Európai Egyezményének 6. cikk 1. pontja:

Emberi Jogok Európai Egyezményének 6. cikk 1. pontja rögzíti a tisztességes tárgyaláshoz való jogot. A kérelmezők az Emberi Jogok Európai Bíróságához benyújtott kérelmükben kifejtették, hogy vélekedésük szerint a Svájcban található bíróságok milyen módon sértették meg a

²⁴ COLUMBIA LAW SCHOOL SABIN CENTER FOR CLIMATE CHANGE LAW *KlimaSeniorinnen v Switzerland (ECtHR) – application [KlimaSeniorinnen kontra Svájc (Emberi Jogok Európai Bírósága) - kérelem]* 5-7. o. In: https://cdn.climatepolicyradar.org/navigator/XAA/2020/klimaseniorinnen-v-switzerland-ecthr_1eb07df12cbd7bf21735fc1a4919197b.pdf Utolsó letöltés: 2025.11.03.

²⁵ EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS: 2024.04.09. 306. margó.

²⁶ SÜLYÖK KATALIN: *INTRODUCTORY NOTE TO VEREIN KLIMASENIORINNEN SCHWEIZ AND OTHERS V. SWITZ. (EUR. CT. H.R.) [Bevezető megjegyzés a Verein KlimaSeniorinnen Schweiz és mások kontra Svájc ügy vonatkozásában] (Emberi Jogok Európai Bírósága)*, International Legal Materials, 64. sz. 2024.04.09. 1. o., In: <https://resolve.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/9F866DDB8E863D7ADB426EA534C2CCFB/S0020782924000457a.pdf/verein-klimaseniorinnen-schweiz-and-others-v-switz-eur-ct-hr.pdf> Utoljára letöltve: 2025.11.03.

²⁷ EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS: 2024.04.09. 312. margó.

bekezdésben tárgyalt jogukat. Állításuk alátámasztásaként egyebek mellett állították, hogy a belföldi bíróságok nem vizsgálták érdemben az ügyüket.²⁸

Emberi Jogok Európai egyezményének 8. cikke:

A peranyagban foglaltak szerint a kérelmezők továbbá állították, hogy „a klímaváltozás komoly veszélyt jelent az egészségükre, a jólétükre és az életminőségükre nézve”, valamint rögzítették, hogy a 8. cikk lefedi „a méltóságteljes idősödéshez való jogukat” is. Ezen felül kimondták, hogy úgy vélik, hogy a globális felmelegedés rájuk gyakorolt veszélye önmagában elegendő a hivatkozott cikk szerinti pozitív kötelezettségek kiváltására.²⁹

Emellett a bíróság szinte egységes döntésként először mondta ki, hogy az egyezmény tárgyalt 8. cikkét úgy kell értelmezni, hogy az magába foglalja az egyének jogát arra vonatkozóan, hogy megfelelő védelemben részesüljenek a klímaváltozás súlyos veszélyeivel szemben az állami szervek által.³⁰

Emberi Jogok Európai egyezményének 13. cikke:

A kérelmezők továbbá kifejtették, hogy úgy vélik, hogy a bíróság megsértette az Emberi Jogok Európai Egyezményében foglalt hatékony jogorvoslathoz való jogukat. Állításuk szerint azzal, hogy a belföldi hatóságok nem vizsgálták érdemben a panaszukat megsértették az említett jogukat. Emellett érvelésükbe belefoglalták, hogy a globális felmelegedés jellemzőinél fogva nincs idő várni a jogorvoslattal, vélekedésük szerint azonnal meg kell hozni a megfelelő szabályozásokat, valamint intézkedéseket annak érdekében, hogy az hatékony legyen.³¹

Az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélete:

Az ítélet érdemi vizsgálata előtt úgy vélem fontos rögzíteni, hogy az Emberi Jogok Európai Bíróságban rögzítette, hogy „mivel a klímaváltozás hátrányosan befolyásolja az emberi jogokat, így az már nem csak pusztán politikai, hanem jogi ügy is.”³² Továbbá az Ügyben először értelmezte az egyezményben rögzített jogokat a klímaváltozás kontextusában. Emellett

²⁸ COLUMBIA LAW SCHOOL SABIN CENTER FOR CLIMATE CHANGE LAW 8. o.

²⁹ EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS: 2024.04.09. 316. margó.

³⁰ EUROPEAN NETWORK OF NATIONAL HUMAN RIGHTS INSTITUTIONS: *The Grand Chamber of the European Court of Human Rights Issues Groundbreaking Judgment on Climate Change and Human Rights [A Emberi Jogok Európai Bíróságának Nagykamarája úttörő ítéletet hozott a klímaváltozás és az emberi jogok vonatkozásában]* 2024.04.12. In: <https://ennhri.org/news-and-blog/the-grand-chamber-of-the-european-court-of-human-rights-issues-groundbreaking-judgment-on-climate-change-and-human-rights/> Utolsó letöltés: 2025.10.27.

³¹ COLUMBIA LAW SCHOOL SABIN CENTER FOR CLIMATE CHANGE LAW 9. o.

³² EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS: 2024.04.09. 450. margó.

fontosnak gondolom megemlíteni, hogy az Ügyben hozott ítéletet többen „történelminek” titulálták, mivel az kimondta, hogy „a klímavédelemhez való jog emberi jog, valamint, részletes követelményrendszert állapított meg az államok számára a klímavédelmi intézkedések tekintetében.”³³

A bíróság a 2024. április 9. napján meghozott ítéletében bár „az egyéni kérelmezőktől megtagadták az áldozati státuszt, így kérelmüket befogadhatatlannak nyilvánították, azonban a KlimaSeniorinnen Schweiz szervezetnek – amelynek tagjai voltak – elismerték a perindítási jogosultságát.”³⁴ A klímaváltozás következtében felmerülő emberi jogi pereket illetően meghatározta mind a jogvédő szervezetek, mind az egyének részére azokat a feltételeket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy locus standi-val rendelkezzenek az Emberi Jogok Európai Bírósága előtt.³⁵

A kérelmező szervezetek locus standi jogosultsága meglétének vonatkozásában a bíróság a következő három feltételhez kötötte. Feltételként mondta, ki, hogy a kérelmező szervezet legyen jogszerűen megalapítva vagy rendelkezzen perindítási jogosultsággal az adott tagállamban. Emellett rögzítette, hogy a kérelmezőnek alá kell tudnia támasztani, hogy a törvényes kereteken belül meghatározott, a tagjai, illetve más személyek emberi jogainak a klímaváltozás veszélyeitől való védelme érdekében működik. Végül az Emberi Jogok Európai Bírósága feltételként tűzte ki azt, hogy a kérelmezőnek be kell tudnia mutatni, hogy megfelelő képzettséggel rendelkezik annak érdekében, hogy a klímaváltozás hatásainak, veszélyeinek kitett személyek érdekében eljárjon.³⁶

Az említettek szerint a bíróság a kérdésben az egyéni kérelmezők vonatkozásában is megállapított feltételeket. Az Emberi Jogok Európai Bírósága feltételként mondta, ki, hogy az egyén áldozati státuszának meglétéhez szükséges, hogy a klímaváltozás olyan súlyos szintű hatásainak legyen kitéve, amely komolyságának oka állami cselekvés, illetve mulasztás. Emellett a bíróság rögzítette, hogy a kérelmező védelme érdekében az intézkedések megtételére

³³ SÜLYÖK 2025. 2-3. o.

³⁴ SÜLYÖK 2025. 2. o.

³⁵ EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS: *Legal summary, Verein KlimaSeniorinnen Schweiz and Others v. Switzerland, Application no. 53600/20*, EJEB, 2025. 04. 5-7. o. In: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=002-14304> Utolsó letöltés: 2025.11.13.

³⁶ EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS: 2025. 04. 6-7. o.

olyan szükséghelyzetnek kell fennállnia, amely helyreállítására nincsenek megfelelő intézkedések, illetve szabályozások.³⁷

Az említettek mellett az Emberi Jogok Európai Bírósága ítéletében kimondta, hogy Svájc állam megsértette az Emberi Jogok Európai Egyezményének 6., valamint 8. cikkét.³⁸

Az Emberi Jogok Európai Egyezményének 6. cikk 1. pontja vonatkozásában ítéletében kimondta, hogy a panaszosok részére nem biztosították a tisztességes tárgyaláshoz való jogot. A bíróság ítéletében rögzítette, hogy az említett jogsértés egyebek mellett annak volt köszönhető, hogy a fentiekben feltüntetett bíróságok nem vizsgálták érdemben a klímaváltozásra vonatkozó tudományos bizonyítékokat.³⁹

A bíróság emellett az említettek szerint kimondta, hogy Svájc állam megsértette az Emberi Jogok Európai Egyezményének 8. cikkében foglalt magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jogot. Az egyezményesértés állítása szerint annak volt köszönhető, hogy Svájc elmulasztotta megtenni egyebek mellett azokat az intézkedéseket, illetve lefolytatni azokat a jogalkotási folyamatokat, amelyek a klímaváltozás hatásainak mérséklésére megfelelőek lettek volna. Emellett a bíróság rögzítette, hogy az egyezmény 8. cikke magába foglalja az egyének azon jogát, amely szerint jogosultak arra, hogy az állami hatóságok hatékony védelmet biztosítsanak részükre „a klímaváltozás életükre, egészségükre, jólétükre, valamint életminőségükre gyakorolt súlyos hatásaival” szemben.⁴⁰

Az Emberi Jogok Európai Bírósága ítéletében továbbá megállapította „az államok pozitív kötelezettségeit az egyének klímaváltozás súlyos hatásaitól való megvédése érdekében.”⁴¹ A bíróság rögzítette, hogy az államoknak kötelezettségük többek között létrehozni és a gyakorlatban alkalmazni azokat a szabályozásokat, valamint megtenni azokat az intézkedéseket, amelyek megfelelőek a klímaváltozás létező, illetve a jövőben esetlegesen fellépő, akár visszafordíthatatlan hatásainak mérséklésére. Azonban a kérdéssel kapcsolatban kimondta, hogy az államokat széles mérlegelési jog illeti meg az alkalmazott, az Emberi Jogok Európai Bírósága által hangsúlyozott cél elérésére alkalmas eszközök megválasztása tekintetében.⁴² A bíróság megfelelő „eljárásjogi garanciák létrehozását is kötelezettségként

³⁷ EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS: 2025. 04. 5-6. o.

³⁸ EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS: 2025. 04. 1. o.

³⁹ EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS: 2025. 04. 10. o.

⁴⁰ EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS: 2025. 04. 7-10. o.

⁴¹ SÜLYÖK 2025. 2. o.

⁴² EUROPEAN NETWORK OF NATIONAL HUMAN RIGHTS INSTITUTIONS: 2024.04.12.

fogalmazta meg, példának okáért kimondta, hogy az információkat nyilvánosságra kell hozni, valamint, hogy létezniük kell olyan eljárásoknak, amelyek biztosítják az emberek részvételét a döntéshozatalban.”⁴³

Végül az államok klímavédelmi kötelezettségei vonatkozásában megemlítendő, hogy a bíróság előírta, hogy „az államok határozzák meg a fennmaradó széndioxid-kibocsátási keretüket, valamint, szolgáltatassanak bizonyítékot a rendelkezésükre álló legjobb technológia használatával arra vonatkozóan, hogy azt a célkitűzéseiknek megfelelő módon használták azt.” A bíróság előírásként fogalmazta meg továbbá azt, hogy a széndioxid-kibocsátási keretükre vonatkozó információt megfelelő időközönként frissítsék.⁴⁴

2. Tartalomelemzés

A kutatásom e fejezetében a Greenpeace Nordic és mások kontra Norvégia, a De Conto kontra Olaszország és további 32 állam, valamint az Uricchio kontra Olaszország és további 31 állam ügyek kerülnek rövid bemutatásra.

2.1. Greenpeace Nordic és mások kontra Norvégia ügy ismertetése

Norvégia a Barents tengeren több kőolaj kitermelési engedélyt adott ki 2016 júniusában. A kérelmezők - akik két szervezet, valamint hat egyén voltak⁴⁵ - úgy vélték, hogy a kitermelési engedélyek kiadásáról szóló döntés érvénytelen mivel állításuk szerint az norvég jogszabályokba ütközik. A kérelmezők Norvégiában megkísérelték az említett döntést bírósági úton érvényteleníttetni, majd a norvég jogorvoslatok kimerítését követően az Emberi Jogok Európai Bíróságához fordultak.⁴⁶

A kérelmezők kérelmükben hangsúlyozták, hogy Norvégia ratifikálta a Párizsi megállapodást, amely következtében hozzájárult ahhoz az államközi célkitűzéshez, amely szerint „az ipari forradalom előtti szinthez képest a globális felszínközeli átlaghőmérséklet emelkedését 2 °C

⁴³ SÜLYÖK 2025. 2-3. o.

⁴⁴ SÜLYÖK 2025. 2-3. o.

⁴⁵ EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS: *Greenpeace Nordic and Others v. Norway, Application no. 34068/21*, EJEB, 2025.10.28. 2. margó In: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-245561%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-245561%22]}) Utolsó letöltés: 2025.11.03.

⁴⁶ COLUMBIA LAW SCHOOL SABIN CENTER FOR CLIMATE CHANGE LAW: *Greenpeace Nordic and Others v. Norway - petition [Greenpeace Nordic és Mások kontra Norvégia - kérelem]* 1., 5. o. In: https://cdn.climatepolicyradar.org/navigator/XAB/2021/greenpeace-nordic-and-others-v-norway_0fd41d4530e3c9080be7bd732a9e1450.pdf Utolsó letöltés: 2025.11.03.

alatt tartják, sőt törekednek arra, hogy már 1,5 °C-nál korlátozzák a felmelegedést.”⁴⁷ Emellett a kérelmezők rögzítették, hogy az említettek ellenére Norvégia nem tesz eleget a cél elérése érdekében. A kérelmezők kérelmükben kijelentették, hogy a globális felmelegedés komoly hatással van Norvégiára, amely állításuk alátámasztásaként példának okáért rögzítették, hogy tudomásuk szerint „a napjainkban hatályban lévő klímavédelmi szabályozás mellett 2100. évre várhatóan 5,5 °C hőmérséklet növekedés várható.”⁴⁸

Az ügyben az említettek szerint „hat norvég fiatal, valamint két norvég szervezet, a „Natur og Ungdom”, valamint a „Greenpeace Nordic” voltak a kérelmezők, akik állítása szerint az eszkalálódó klímaváltozás közvetlenül érinti az életüket, egészségüket, illetve jólétüket”. A kérelemben állítják, hogy a klímaváltozás komoly veszélyt jelent az emberiségre ebbe beleértve a kérelmezőket magukat, mint fiatalok. Emellett hangsúlyozzák, hogy a globális felmelegedés hatásai már most tetten érhetők hiszen példának okáért az említett hat norvég fiatal klímászorongással küzd, amely keretében komolyan aggódnak egyebek mellett arra vonatkozóan, hogy a klímaváltozás milyen módon fogja befolyásolni a saját, illetve a jövő generációinak életét.⁴⁹

A kérelmezők az egyezmény 2., 8., illetve 13., és 14. cikkeinek megsértésére hivatkoztak a kérelmükben. A következőkben az Európai Emberi Jogok Bíróságának ítéletét vizsgálom az ügyben.⁵⁰

Az Emberi Jogok Európai Bírósága a locus standi vonatkozásában megállapította, hogy nem áll fenn szoros kapcsolat a kőolaj kibányászási engedélyt megadó döntés között, valamint a klímaváltozás egyéni kérelmezőkre gyakorolt negatív hatásai között. Azonban kimondta, hogy a kérelmező szervezetek rendelkeznek locus standival. Ezt követően a bíróság a kérdés

⁴⁷ LEHOCZKY ANNAMÁRIA - PIECZKA ILDIKÓ - SZABÓ AMANDA IMOLA - VIGH PÉTER *5 éves a Párizsi Megállapodás – jubileumi helyzetértékelő a 1,5 °C-os elhatározásról a Másfél foktól Másfél Fok*, 2020.12.12. In: <https://masfelfok.hu/2020/12/12/5-eves-a-parizsi-megallapodas-jubileumi-helyzetertekelo-klimavaltozas/> Utolsó letöltés: 2025.11.01.

⁴⁸ COLUMBIA LAW SCHOOL SABIN CENTER FOR CLIMATE CHANGE LAW: *Greenpeace Nordic and Others v. Norway - petition [Greenpeace Nordic és Mások kontra Norvégia - kérelem]* 12. o. In: https://cdn.climatepolicyradar.org/navigator/XAB/2021/greenpeace-nordic-and-others-v-norway_0fd41d4530e3c9080be7bd732a9e1450.pdf Utolsó letöltés: 2025.11.03.

⁴⁹ COLUMBIA LAW SCHOOL SABIN CENTER FOR CLIMATE CHANGE LAW: 5. o.

⁵⁰ COLUMBIA LAW SCHOOL SABIN CENTER FOR CLIMATE CHANGE LAW: 8-9. o.

vonatkozásában rögzítette, hogy a locus standi megállapításakor az Ügy elbírálásakor alkalmazott és megállapított feltételrendszert vették figyelembe.⁵¹

A bíróság bár úgy ítélte, hogy Norvégia nem sértette meg az egyezményt, érvelésében kimondta, hogy az Ügyben való eljárásnál alkalmazott megközelítést és annak vonatkozásában tett megállapításokat „mutatis mutandis” alkalmazta.⁵²

2.2. De Conto kontra Olaszország és 32 további állam ügy ismeretése

A De Conto kontra Olaszország és további 32 állam ügyben a kérelmező Olaszországot, valamint további 32 államot perelt annak következtében, hogy bár tagjai egyebek mellett a Párizsi Egyezménynek nem tesznek eleget a klímaváltozás vonatkozásában.⁵³

A kérelmező állította, hogy a globális felmelegedés következtében megtörténő természeti katasztrófák negatív hatással van a mentális egészségére. A különböző mentális betegségeiről kérelméhez orvosi szakvéleményeket is csatolt. Emellett érvelését megkísérelte egyebek mellett különböző klímaváltozás okozta áradásról, erdőtűzről szóló újságcikkek csatolásával alátámasztani.⁵⁴

Az Emberi Jogok Európai Bírósága elutasította a kérelmet arra hivatkozva, hogy a kérelmező nem rendelkezett locus standi-val. A bíróság döntésében kimondta, hogy az Ügyben meghatározott feltételrendszert alkalmazta a locus standi vizsgálatkor. A döntést megalapozó érvelését a következőkben vázolom fel. A bíróság első körben megállapította, hogy az ügyben kizárólag Olaszország rendelkezik joghatósággal ennek következtében, csak ennek az államnak a vonatkozásában vizsgálta a kérelmező által érvelteket. A bíróság kifejtette, hogy a kérelem, illetve az ahhoz „csatolt dokumentumok következtében nem lehet megállapítani, hogy a kérelmező egészségügyi állapota és a kérelmében foglaltak között összefüggés állna fenn.” Emellett a bíróság kimondta, hogy az iratok alapján nem tudta megállapítani, hogy a kérelmező személyét komolyan érinti a klímaváltozás. Továbbá a bíróság rögzítette, hogy nem támasztja alá semmi, hogy a kérelmező által hivatkozott Vaia településen történő vihar következtében az

⁵¹ EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS: *Legal summary Greenpeace Nordic and Others v. Norway*, Application no. 34068/21, EJEB, 2025.10. 2-3. o. In: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-245561%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-245561%22]}) Utolsó letöltés: 2025.11.03.

⁵² EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS: 2025.10. 2. o.

⁵³ EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS: *DE CONTO V. ITALY AND 32 OTHERS*, Application no. 14620/21, First section Decision EJEB, 2025.05.07. 1-2. o. In: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-243672> Utolsó letöltés: 2025.11.03.

⁵⁴ EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS: 2025.05.07. 2. o.

élete veszélyben lett volna. Az említettek következtében a bíróság tehát kimondta, hogy locus standi hiányában nem állapíthatók meg a kérelmező által állított jogsértések.⁵⁵

2.3. Uricchio kontra Olaszország és további 31 állam ügy ismertetése

Uricchio v Italy and 31 Others ügyben a kérelmező Olaszországot, illetve további 31 államot perel az imént említett ügghöz hasonlóan annak következtében, hogy állítása szerint bár kötelezettséget vállaltak rá, mégsem tesznek eleget a klímaváltozással kapcsolatban.⁵⁶

A kérelmező állítása szerint a klímaváltozás hatásai vélekedése szerint „egyre nyilvánvalóbban jelen vannak” a világban. „A klímaváltozás hatásainak bemutatására Dél-Olaszországot, a lakóhelyét, illetve tartózkodási helyét hozta példaként, ahol állítása szerint számottevő a klímaváltozás hatása, amely egyebek mellett megfigyelhető az átlaghőmérséklet emelkedésében, a nyári extrém hőségben, valamint a súlyos áradásokban. A kérelmező állítása szerint különböző allergiáktól, bőrkiütésektől, valamint légzési nehézségektől szenved, amelyekre hatással van a magas hőmérséklet. Emellett kifejezte, hogy szorongással küzd, amely abból ered, hogy a magas hőmérsékletű napokon nem tud kimenni a szabadba, valamint a félelméből arra vonatkozóan, hogy a jövőben esetlegesen a klímaváltozás következtében nem fog tudni időt tölteni a természetben.” A kérelmező továbbá a Matera településen lévő áradás okozta rémálmairól is beszámolt. A kérelme alátámasztásául a hőhullámokról beszámoló weboldalakat, valamint a Matera-i áradásról író újságcikket csatolt. Ezen felül a kérelmező állította, hogy megsértették az Emberi Jogok Európai Egyezményének 2, 8, 13, illetve 14. cikkét.⁵⁷

A bíróság első körben megállította, hogy kizárólag Olaszország rendelkezik joghatósággal így a kérelmező állításait kizárólag ennek az államnak a vonatkozásában vizsgálta. A bíróság döntésében ismételten megállapította, hogy az Ügyben felvázolt locus standi-ra vonatkozó feltételrendszert alkalmazta. Ezt követően kimondta, hogy a kérelmező nem rendelkezett áldozati státusszal az egyezmény semelyik általa hivatkozott cikkének vonatkozásában, így a kérelmét elutasította.⁵⁸

⁵⁵ EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS: 2025.05.07. 3-5. o.

⁵⁶ EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS: *URICCHIO v. ITALY AND 31 OTHERS*, Application no. 14615/21, First section Decision EJEB, 2025.05.07. 1-2. o. In: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-243677> Utolsó letöltés: 2025.11.13.

⁵⁷ EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS: 2025.05.07. 3. o.

⁵⁸ EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS: 2025.05.07. 3-5. o.

3. Számszerűsítés

Mindenekelőtt úgy vélem fontos megjegyezni, hogy kutatásom tervezésekor, pontosabban a módszertanom írásakor úgy gondoltam, hogy annak ellenére, hogy a tárgyaló Ügyben való ítélethozatal 2024-ben volt, számos klímavédelmi ügy lesz azt követően az Emberi Jogok Európai Bírósága előtt. Kutatásom tervezésekor az említettekben tévedtem, mivel a tárgyaló Ügyben való ítélethozatalt követően mindössze három klímavédelmi ügyet találtam.

Az ügyek számának csekélyisége ellenére úgy gondolom, hogy feltevésem miszerint az Ügy hatással van az Emberi Jogok Európai Bíróságának jogalkalmazására, alátámasztásra került hiszen a bíróság az összes fentiekben felvázolt ügy vonatkozásában hivatkozik rá. A *locus standi* megállapítása tekintetében mindhárom ügyben rögzítette a bíróság, hogy az Ügy elbírálásakor alkalmazott és megállapított feltételrendszert vették figyelembe. Emellett tudomásom szerint az egyetlen, az Ügyet követően befogadhatónak talált ügy ítéletében a fentiek szerint rögzítette a bíróság, hogy annak elbírálásakor az Ügyben lefektetett elveket, megállapításokat 'mutatis mutandis' alkalmazza.

Az említettek következtében tehát elmondható, hogy az Ügy Emberi Jogok Európai Bíróságának jogalkalmazására gyakorolt hatása jelentős, hiszen a bíróság az említettek szerint az általam ismert összes klímavédelmi ügyben hivatkozott arra. Azonban az ügyek számának csekélyisége miatt úgy gondolom, hogy az Ügyre való hivatkozások, illetve az abban foglalt jogi érvelések megjelenésére vonatkozó időbeli tendencia felállítására nincs lehetőségem. Ennek következtében amellett, hogy megállapítom, hogy az Emberi Jogok Európai Bíróságára gyakorolt hatás mértéke jelentős, úgy gondolom, hogy a kutatási módszertanom szerint nincs lehetőségem pontosabban mondani.

4. Összehasonlító elemzés

A Bíróság Nagykamarája az említettek szerint 2024. április 9. napján a dolgozatban elemzett Ügy mellett két másik ügyben is döntést hozott a klímaváltozás témájában, amelyek a következők voltak: Carême kontra Franciaország és Duarte Agostinho és mások kontra Portugália és további 32 állam. A befogadhatatlannak minősített ügyek rövid ismertetésére a következőkben kerül sor.⁵⁹

⁵⁹ COUNCIL OF EUROPE: *Three climate change rulings from the European Court of Human Rights [Az Emberi Jogok Európai Bíróságának három klímaváltozással kapcsolatos döntése]* In: <https://www.coe.int/en/web/portal/-/three-climate-change-rulings-from-the-european-court-of-human-rights> Utolsó letöltés: 2025. 11. 16.

4.1. A Carême kontra Franciaország ügy ismertetése

Damien Carême Úr Grande-Synthe település polgármestereként nyújtotta be a keresetet az Emberi Jogok Európai Bírósága elé. Carême Úr Grande-Synthe egykori lakosa volt, azonban miután megválasztották az Európai Parlamentbe Brüsszelbe költözött. ⁶⁰

Az Emberi Jogok Európai Bírósága a locus standi meghatározásáról az Emberi Jogok Európai Egyezményében foglalt 34. cikk, valamint a tárgyat Ügyben felállított feltételrendszert vette alapul. ⁶¹ Annak következtében, hogy jelen esetben a már ismertetettek szerint Carême Úr nem élt az általa hivatkozott településen, a locus standi hiánya került megállapításra a bíróság részéről. Az említettek következtében tehát a bíróság befogadhatatlannak minősítette az ügyet a döntésében. ⁶²

4.2. Duarte Agostinho és mások kontra Portugália és további 32 állam ügy ismertetése

Az ügyben hat portugál kérelmező nyújtotta be a kérelmet, amelyben Portugáliát és 32 további államot perelt annak következtében, hogy állításuk szerint azok megsértették az Emberi Jogok Európai Egyezményének 2., 3., 8., valamint 14. cikkét. ⁶³

A bíróság megállapította Portugália joghatóságát, azonban a további perelt államok tekintetében joghatóság hiányát állapította meg. Úgy vélem fontos rögzíteni, hogy az extraterritoriális joghatóságról való érveléskor a bíróság hivatkozott az Ügyben foglaltakra. Az Emberi Jogok Európai Bírósága ennek következtében a továbbiakban Portugália vonatkozásában vizsgálta az ügyet. ⁶⁴

Döntésében a bíróság rögzítette, hogy a kérelmezők nem merítették ki a hazai jogorvoslati lehetőségeket. Az Emberi Jogok Európai Bírósága rögzítette, hogy bár Portugáliában nem volt példa klímavédelmi perre, az állam jogrendszere lehetőséget biztosít arra. A bíróság továbbá a kérdésben megállapította, hogy nem áll fenn olyan körülmény, amely következtében a

⁶⁰ EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS: *Legal summary Carême v. France, Application no. 7189/21*, EJEB, 2024.04. 1. o. In: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=002-14300> Utolsó letöltés: 2025.11.16.

⁶¹ EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS: 2024.04. 2. o.

⁶² EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS: 2024.04. 2. o.

⁶³ EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS: *CASE OF DUARTE AGOSTINHO AND OTHERS AGAINST PORTUGAL AND 32 OTHERS*, Application no. 39371/20, EJEB, 2024.04.09. 1., 3. margó In: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-233261> Utolsó letöltés: 2025.11.16.

⁶⁴ EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS: *Legal summary Duarte Agostinho and Others v. Portugal and 32 Others, Application no. 39371/20*, EJEB, 2024.04. 2-4. o. In: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=002-14303> Utolsó letöltés: 2025.11.16.

kérelmezők vonatkozásában ellehetne tekinteni a haza jogorvoslati lehetőségek kimerítésének követelményétől.⁶⁵

Az említettek következtében a bíróság a döntésében tehát befogadhatatlannak minősítette az ügyet.⁶⁶

A kutatás eredménye

Kutatásom megkezdésekor legfőbb célom az volt, hogy választ kapjak a kutatási kérdésekre, amely arra irányult, hogy hatással van-e az Európai Emberi Jogok Bíróságának jogalkalmazására a dolgozat során Ügyként hivatkozott, Verein KlimaSeniorinnen Schweiz és mások kontra Svájc ügy.

Úgy vélem, hogy kutatásom igazolja, hogy az Ügy hatással van a bíróság joggyakorlatára hiszen az ítélethozatalt követő, általam felvázolt ügyek mindegyikének esetében hivatkozott az Emberi Jogok Európai Bírósága az Ügyben tett megállapításokra. Emellett a feltevésem alátámasztása érdekében fontosnak gondolom megemlíteni, hogy dr. Sulyok Katalin írásában rögzítette, hogy úgy véli, hogy „további európai államokban az ítélet valószínűleg előidézi a belföldi peres igények új hullámát”, amelyek szükség esetén megjelennek majd az Emberi Jogok Európai Bírósága előtt is. Továbbá írásában hangsúlyozta, hogy az ítélethozatalt követően lehetőség nyílik arra, hogy az Emberi Jogok Európai Bírósága által az Ügyben rögzített „pozitív kötelezettségeket” magába foglaló érveléssel támasszák alá igényeiket a belföldi perek során azok személyek, akik felszólalnak az általuk nem megfelelőnek gondolt környezetvédelmi szabályrendszer ellen.⁶⁷

Kutatásom következtében úgy vélem kijelenthető, hogy a kérelmezők vonatkozásában a locus standi-t érintő érvelésben a bíróság az Ügyben felvázolt feltételrendszert alkalmazta. Emellett úgy gondolom fontos megemlíteni, hogy a Greenpeace Nordic és mások kontra Norvégia ügyben, amely tudomásom szerint az egyetlen befogadhatónak minősített klímavédelmi ügy a 'svájci klímavédelmi per' óta, az Emberi Jogok Európai Bírósága kimondja, hogy 'mutatis mutandis' alkalmazta egyebek mellett az Ügyben foglalt megközelítéseket. Az említettek következtében véleményem szerint kijelenthető, hogy mind az ügyek befogadhatóságának való vizsgálatakor, mind azok érdemi elbírálásakor alkalmazza a bíróság az Ügyben foglaltakat.

⁶⁵ EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS: 2024.04. 1., 5. o.

⁶⁶ EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS: 2024.04. 5. o.

⁶⁷ SULYOK 2025. 3. o.

Ami a befogadhatónak minősített ügyek számát illeti, illetve azok tekintetében esetleges növekedő tendencia megjelenését, úgy gondolom, hogy nem volt lehetőségem elegendő számú ügyet kutatni ahhoz, hogy a kérdésben érdemi megállapítást tegyek. Ez annak köszönhető, hogy tudomásom szerint ahogy a fentiekben jeleztem kevés klímavédelmi ügy volt a bíróság előtt az Ügyben való ítélethozatal óta. Bár a tény, hogy a fentiek szerint a Greenpeace Nordic és Mások kontra Norvégia ügyet befogadhatónak minősítette a bíróság nem sokkal az Ügyben hozott ítéletet követően, akár önmagában egy növekedő tendencia megjelenésére utalhatna, nem merek kizárólag erre alapozni egy ilyen megállapítást.

Az említettek következtében tehát elmondható, hogy kutatásom lényegi kérdésére választ kaptam, az Emberi Jogok Európai Bírósága jogalkalmazására hatással van a Verein KlimaSeniorinnen Schweiz és mások kontra Svájc ügy.

Bibliográfia

ANDREAS, HÖLI – MERET, REHMANN: *Verein KlimaSeniorinnen Schweiz and Others v. Switzerland: the European Court of Human Rights' Answer to Climate Change*, [Verein KlimaSeniorinnen Schweiz és mások kontra Svájc: az Emberi Jogok Európai Bíróságának válasza az éghajlatváltozásra] *Climate Law* 2024. 263-266. o. In: <https://doi.org/10.1163/18786561-bja10055> Utolsó letöltés: 2025.11.03.

ANNA, HOFFMANN: *Five Key Points from the Groundbreaking European Court of Human Rights Climate Judgment in Verein KlimaSeniorinnen Schweiz v Switzerland* [Öt kulcsfontosságú pont az Emberi Jogok Európai Bíróságának mérőkövetőnek számító éghajlatváltozási ítéletéből a Verein KlimaSeniorinnen Schweiz és mások kontra Svájc ügyben] 2024. *Environmental Law Review*, 26. sz. 2. 92-93. o., In: <https://doi.org/10.1177/14614529241257112> Utolsó letöltés: 2024.11.03.

CHUAN-FENG WU: *Challenges to Protecting the Right to Health under the Climate Change Regime*, [Az egészséghez való jog védelmének kihívásai a klímaváltozás szabályrendszerében] *Health and Human Rights Journal*, 2024. 23. sz. 2. 121. o. In: <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC8694293/> Utolsó letöltés: 2025.08.14.

COLUMBIA LAW SCHOOL SABIN CENTER FOR CLIMATE CHANGE LAW: *Greenpeace Nordic and Others v. Norway - petition* [Greenpeace Nordic és Mások kontra Norvégia - kérelem] 1., 5., 8-9., 12. o. In: https://cdn.climatepolicyradar.org/navigator/XAB/2021/greenpeace-nordic-and-others-v-norway_0fd41d4530e3c9080be7bd732a9e1450.pdf Utolsó letöltés: 2025.11.03.

COLUMBIA LAW SCHOOL SABIN CENTER FOR CLIMATE CHANGE LAW: *KlimaSeniorinnen v Switzerland (ECtHR) – application* [KlimaSeniorinnen kontra Svájc (Emberi Jogok Európai Bírósága) - kérelem] 8-9. o. In: https://cdn.climatepolicyradar.org/navigator/XAA/2020/klimaseniorinnen-v-switzerland-ecthr_1eb07df12cbd7bf21735fc1a4919197b.pdf Utolsó letöltés: 2025.11.03.

COUNCIL OF EUROPE: *Three climate change rulings from the European Court of Human Rights* [Az Emberi Jogok Európai Bíróságának három klímaváltozással kapcsolatos döntése] In:

<https://www.coe.int/en/web/portal/-/three-climate-change-rulings-from-the-european-court-of-human-rights> Utolsó letöltés: 2025. 11. 16.

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS: *CASE OF GREENPEACE NORDIC AND OTHERS v. NORWAY*, Application no. 34068/21, EJEb, 2025.10.28. 2. margó In: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-245561%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-245561%22]}) Utolsó letöltés: 2025.11.03.

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS: *DE CONTO V. ITALY AND 32 OTHERS*, Application no. 14620/21, First section Decision EJEb, 2025.05.07. 1-5. o. In: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-243672> Utolsó letöltés: 2025.11.03.

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS: *Legal summary Carême v. France*, Application no. 7189/21, EJEb, 2024.04. 1-2. o. In: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=002-14300> Utolsó letöltés: 2025.11.16.

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS: *Legal summary Duarte Agostinho and Others v. Portugal and 32 Others*, Application no. 39371/20, EJEb, 2024.04. 1-5. o. In: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=002-14303> Utolsó letöltés: 2025.11.16.

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS: *Legal summary Greenpeace Nordic and Others v. Norway*, Application no. 34068/21, EJEb, 2025.10. 2-3. o. In: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-245561%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-245561%22]}) Utolsó letöltés: 2025.11.03.

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS: *Legal summary, Verein KlimaSeniorinnen Schweiz and Others v. Switzerland*, Application no. 53600/20, EJEb, 2025. 04. 1., 5-10. o. In: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-233206> Utolsó letöltés: 2025.11.13.

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS: *URICCHIO v. ITALY AND 31 OTHERS*, Application no. 14615/21, First section Decision EJEb, 2025.05.07. 3-5. o. In: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-243677> Utolsó letöltés: 2025.11.13.

European Court of Human Rights: *Verein KlimaSeniorinnen Schweiz and others v. Switzerland*, App. No. 53600/20, EJEb, 2024.04.09. 10- 13., 15., 17-41., 43., 52-56., 273., 306., 312., 316., 450. o. In: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-233206> Utolsó letöltés: 2025.11.03.

EUROPEAN NETWORK OF NATIONAL HUMAN RIGHTS INSTITUTIONS: *The Grand Chamber of the European Court of Human Rights Issues Groundbreaking Judgment on Climate Change and Human Rights [A Emberi Jogok Európai Bíróságának Nagykamarája úttörő ítéletet hozott a klímaváltozás és az emberi jogok vonatkozásában]* In: <https://ennhri.org/news-and-blog/the-grand-chamber-of-the-european-court-of-human-rights-issues-groundbreaking-judgment-on-climate-change-and-human-rights/> 2024.04.12. Utolsó letöltés: 2025.10.27.

Federal Office of Meteorology and Climatology MeteoSwiss portal on Climate Change In: <https://jpi-climate.eu/partner/federal-office-of-meteorology-and-climatology-meteoswiss/> Utolsó letöltés: 2025.11.12.

In: <https://en.klimaseniorinnen.ch/> Utolsó letöltés ideje: 2025.11.02.

INTERGOVERNMENTAL PANEL ON CLIMATE CHANGE: *Climate Change 2023 Syntesis Report, Summary for Policymakers [Éghajlatváltozás 2023. Szintézisjelentés Összefoglaló döntéshozók számára]* 2023. Intergovernmental Panel on Climate Change, 4-5. o. In: https://www.ipcc.ch/report/ar6/syr/downloads/report/IPCC_AR6_SYR_FullVolume.pdf Utolsó letöltés: 2025.11.03.

KENDE TAMÁS – NAGY BOLDIZSÁR - SONNEVEND PÁL – VALKI LÁSZLÓ: Nemzetközi jog, Második, átdolgozott kiadás, Budapest, 2018. Wolters Kluwer 1197-1209 margó

LEHOCZKY ANNAMÁRIA - PIECZKA ILDIKÓ - SZABÓ AMANDA IMOLA - VIGH PÉTER 5 éves a Párizsi Megállapodás – jubileumi helyzetértékelő a 1,5 °C-os elhatározásról a Másfél foktól Másfél Fok, 2020.12.12. In: <https://masfelfok.hu/2020/12/12/5-eves-a-parizsi-megallapodas-jubileumi-helyzetertekelo-klimavaltozas/> Utolsó letöltés: 2025.11.01.

SULYOK KATALIN: *INTRODUCTORY NOTE TO VEREIN KLIMASENIORINNEN SCHWEIZ AND OTHERS V. SWITZ. (EUR. CT. H.R.) [Bevezető megjegyzés a Verein KlimaSeniorinnen Schweiz és mások kontra Svájc ügy vonatkozásában] (Emberi Jogok Európai Bírósága)*, International Legal Materials, 64. sz. 2024.04.09. 1-3. o., In: <https://resolve.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/9F866DDB8E863D7ADB426EA534C2CCFB/S0020782924000457a.pdf/verein-klimaseniorinnen-schweiz-and-others-v-switz-eur-ct-hr.pdf> Utoljára letöltve: 2025.11.03.